

O LOVU.

PSÁNO ROKU 1880.

(LUMÍR.

I.

Císařský dragon sedě v plné zbroji na statném hnědém koni, vydatně zakřesav, zapálil hubku a položil ji na černavý tabák své krátké, dřevěné dýmky, kterou v zubech držel. Zabafal prudce, až jiskry vyletěly, pak dýmal volně, pohodlně, s chutí.

Kůň jeho stojící na vysoké hrázi přiklonil hlavu, a studený, podzimní vítr rozdouval prudce jeho hustý ohon i dlouhou hřivu. Jezdec zahalený v dlouhý, bělavý plášť, zakrývající mu vysoké boty, z pod své helmice hřebenaté kolem se rozhlížel.

Před ním rozkládal se do dálky rozlehlý, vypuštěný rybník, kolem něhož vysoká hráz podkovou se vypínala. U rybníka pak kol kolem nevysoká povlovná úbočí, z části lesem porostlá, z části lada, pastvina, jež nyní zdála se pustinou.

Nikde žádné vsi v nevelkém tom údolí, jen za rybníkem bělal se dvorec vysokou zdí obehnaný. Kolem něho rozkládalo několik ovocných stromů své koruny namnoze holé. Smutná krajinka, smutnější listopadem, jímž hlavní její краса, svěží zeleň, vbledla a lesy potemněly. Nebe jako by se snížilo a šedými mraky dusen poslední zákmit beztoho pochmurného dne.

Na jaře, v létě tu bývalo příjemno, a zvláště ticho. Krajinka opuštěná, ani noha cizí sem nezabloudila.

Lučiny koř stkvěly se strakatými květy, lesy dřímaly, dumaly a ve tmavém jejich věnci leskla se v zářícím slunci hladina rybníka, tichá, nerušená.

Nyní však, za škaredého, listopadového dne, kdy nebe stále se kabonilo a na déšť se chystalo, bylo tu živo, čilo, plno ruchu.

Tu císařský dragon, opodál druhý a dále třetí a tak po celé hrázi dle kola jsou rozestaveni až na konec, kde počíná se hráz druhého, malého rybníka, kterého však už není dobře viděti. Ti stojí, pokuřujíce, ti projíždějí se zvolna kousek nahůru, kousek dolů a všichni jsou bedliví a býstrým okem rozhlížejí se, neboť jako déšť na spadnutí, tak na ně nepřítel — Švéda — snad každinké chvíle může udeřiti.

Tam, kde hráz vrcholí, v oblouku ohromné podkovy, kde vysokým, starým stavidlem skoro všecka voda vytekla, tam nejživěji, nejhluchněji; tam podívaná, jaká za mírných časů pravidelně se opakovala, nyní však za té preukrutné války švédské již drahně žet se nenaskytla.

V těch místech stojí dvojí řadou několik věkovitých dubů, jejich obrovské kořeny hluboko a klikatě do země vniklé hradbu vodní lépe nežli železo opevňují.

Tam právě posledněkrát „přirazili“ nevod, *) všecken plničký štikami a zlatými kapry, znamenitými chlapky. Holomci porybného v ohromných botách až na prsa sahajících, zmáchaní, zablácení vybírají keserem pleskající a mrskající sebou ryby, do dřevěných říčic a do košů je vyklopují a do kádí, stojících dlouhou řadou v pravo ode stromů na volné hrázi dle druhu je „brakují“, **) Kolem nich i na sva-

*) Pritáhli nevod.

***) Vybírají.

hu hráze k rybníku leží rozmanité nářadí: kesery, džbery, proběračky, lopaty, rýče, plachty, koše a stranou pod hrází na bahně uvízly dvě lodice.

Nejhlučněji jest u nevodu a kádí, kde holomci a sehnání sedláci pracují; starý, zkušený porybný, jemuž studený vítr dlouhou, sivou bradu rozvívá, vše řídí, na vše dohlíží. Ze směsice hlasů vyniká křiklavé volání zámeckého písaře, jenž počítá ryby do kádí házené.

Tu také stojí vrchní správa: úředník ze zámku dvě hodiny vzdáleného a správce tam toho dvorce u rybníka.

Čilo tu, hlučno, ale ne veselo, jako bývalo za staré vrchnosti. Ach, ano, tenkrát byly jiné časy! Tenkrát dával pán oznámiti lidem v městě i v městečkách přisedících, že bude lov. I sešli se ze vsad, městeček, ze vsí, až jimi hráze se hemžily. Bylo křiku, hluku, pití, smíchu, veselí, vozy s voznicemi*) neustále přejížděly a odjížděly odvážejíce hojnost ryb.

Ó přeneblahé změny!

Městečka prázdná nebo vypálena, lid selský pohynul nebo rozehnán utíkal se do hor, lesů, do širého světa, a s těží sehnány povozy vrchnostenské a selské, jež za káděmi řadou stojí, čekajíce, až by všecko bylo vyloveno, naloženo, aby mohly najednou vyjeti.

Neradno, nemožná s jedním nebo několika jeti. Všude plno divné chasy, rybníkářů, brunšveigarů, záškodníků a nad to přitřhl z nenadání do okolí silný houf hrabivých Švédů! Proto vyžádala si správa panství na veliteli obsádky náchodské četnou tuto salvu guardii, císařské dragony, kteří teď po hrázi

* Sudy na ryby.

se projíždějí, lovce i bohatý lov před náhlým a nenadálým přepadnutím střehouce.

Stmívalo se a z hustých mraků jal se padati drobounký déšť.

V tu chvíli promluvil správce s panem úředníkem, jenž se do řasnatého pláště halil, zavolal starého vrátného, jenž smeknuv beranici s lysé hlavy vyslechl uctivě rozkaz páně správcův, a chvátal do dvorce vyřídít, aby za chvíli byla večeře pohotově, že páni zámečtí a pan lejtebant co nevidět ráčí se dostaviti.

I šel starý Vejda kolem rybných kádí, kolem vozů, kdež u hubených, sedřených potahů stáli bédní, otrhaní sedláci, zimou se třesouce.

Tak dostal se až k dubům, pod jejichž rozsochatými korunami stálo asi dvanácte dragonských koní, různé barvy, osedlaných, k okamžité jízdě připravených. Vyzbrojení jezdci, samé šatné, dobře krmené postavy, v helmicích a dlouhých teplých pláštích opírali se buď o sedla, buď stáli při ohni opodál planoucím, dívajíce se na lovce pod hrází.

Prošed kolem salvy guardie Vejda hlasitě zavzdychal. Drahá to ochrana, kterou zaplatí jenom ubožáci tam u vozů, z nichž on také pocházel.

Minul již dubové pořadí a byl zase na volné hrází, na jejímž svahu tu tam holá houština hlohová nebo šípková kolísala se a šustěla v listopadovém větru. Kde do nedávna rozlehlá hladina širého rybníka se leskla, tam černalo se nyní namnoze blatné dno a jen na jednom místě, asi ve středu blýštěl se ještě slabým zákmitem poslední zbytek vody. Nebe bylo zataženo, jen na obzoru nad černým lesem táhl se dlouhý světlejší, sinavý pruh, jenž od tmavých mraků smutně se odrážel.

Vejšda, stanuv na okamžik, aby sobě vydechl, rozhlížel se. Přes rybník na hrázi viděl temné postavy zvolna projíždějících se dragonů a za sebou mezi duby veliký plápol ohně, jehož rudá zář kmitavě padala na rozorané, drsné kmeny dubové, na koně i jezdce mezi nimi a chvílemi zašlehla až pod hráz na rybáky a jejich náčini. V tom jak se obrátil, zablesklo se kus před ním a zahučel výstřel. Účinek jediné rány byl neobyčejný.

Rybáci ustali v práci, překvapeně, uděšeně se rozhlížejíce, co by se bylo stalo, dragoni opěšalí spěchali ku svým koňům, a tam na protější hrázi zavzněl táhlý hlas polní trubky, volající, aby se vojáci měli na pozoru a byli pohotově.

Za nedlouho z toho místa, kde výstřel zahlučel, cválal proti Vejšdovi jezdec a zmizel brzo ve stínu starých dubů.

Starý vrátný chvátal v před, aby poselství vyřídil a dověděl se zároveň, co se přihodilo.

Nežli na cestu vedoucí s hráze ku dvorci se vstoupil, byl upokojen. Nic se nestalo.

Dragon, jenž byl na konci blíže malého rybníka, pozoroval, jak v houštině a rákosí cosi se plíží a velmi opatrně vine. Volal třikráte, pak vypálil do houštiny. Ihned přicválalo k němu několik druhů a s nimi poručík, jenž byl dnes ve dvorci dlouho po poledni pojídal a statně popíjel.

Všecek ještě zardělý, maje oči mdlého lesku od pití, vyslechl zprávu dragonovu a dal se do smíchu. Nevěřil, i když voják se dušoval, že to byl zajisté nějaký člověk, snad vyzvědač švédský, nebo zloděj.

„Nač vyzvědače? Každý hloupý Švéda vyzví, co nás je. Postaví se tam k lesu na stráň. — nač by se prodíral rákosím a houštinou? Mně se zdá, žeš opilý. Ať se mi z vás žádný za ním nepouští!“

Vojáci, kteří se chtěli nabídnouti, že se přovšvědí, mlčeli a smáli se buď v duchu, anebo se zlobili.

Důstojník slyše naproti troubení a vida, jaký poplach rána všude způsobila, vyslal ihned jednoho jezdce k dubům a dal oznámit, že nic není, že není potřeby žádného larma.

Pak sám obrátiv koně sjel se hráze a zamířil do blízkého dvorce, kdež mezi černými stromy zaleskla se okna červenou září.

Tam teplo, tam víno i pálené, kterého dnes zvláště bude třeba, ježto na tabuli přinesou těžká jídla, samé ryby: štiku pretovanou s cibulí, štiku nadívanou s česnekem, štika ve žluté jíše — také s jablky výborná anebo po polsku. A těch kapřích jídel! Jistě budou míti kaprové šišky, kapry v černé jíše, zadušeninu z kaprův — a vína! Ryby musí plavati v másle nebo v jíše, ale pak nejvíce ve víně! Nedbalý důstojník pobodl koně, pospíchaje ze sloty a služby do teplé jizby k tabuli plné jídel a dobrého vína.

Ale tam na hrázi dušoval se dragon, že zahlédl něco černého v houštině, že to zajisté byl člověk, jenž zmizel v rákosí.

II.

Děšť ustal, nastal tmavý, studený večer.

Bylo po práci.

Nemožná ani pomyslití, aby vše bylo jak náleží dokončeno, aby vozy ještě dnešní noci na cestu se vydaly. Však jim a všem lépe tu na hrázi než v širém poli nebo v ouvoze pustého lesa.

Páni ve dvorci hodovali. Také tam několik dragonů na rozkaz důstojníkův zajelo, aby rozlehlé,

staré stavení střehli. Starý Vejda, vyřídív své poselství, musil se navrátit a brzo umístil se blízko zářivého ohně, aby staré, zkřehlé údy své prohřál a žaludek pečenou rybou posilnil.

Již nehořel jen oheň mezi duby, již jich zaplunulo několik menších na hrázi a kolem nich skupili se porybného holomci, sedláci a všeliká chasa, co tu byla.

Starý porybný, jeho bratr, jenž jako vždycky i dnes byl předákem,*) písař jenž musil tu na dozor zůstatí. a desátník se starým obecným dragonem, dobrým svým přítelem, odbyvše sobě hlídku na hrázi sesedli se u zvláštního ohně, jenž plápolal pod hrází na místě celkem suchém a slamou vystlaném, kde také před večerem vozkové boudy či stan k rybníku otevřený zřídili z tyček a slámy. Na pokraji toho chatrného přístřeší seděli a něco málo stranou hořel oheň, na nějž celá polena za boudou přichystaná přikládali.

Na hrázi nad nimi bylo živo a hlučno. Pekli tam a vařili, pili, ohříváli se a odpočívali, po celý den pracovavše a mrznuvše.

Kol kolem však pusto. Nastala noc, a tma její ulehla na rybník, na všecku krajinu. Jen na hrázi plašily ji ohně; v jejich záři vypínaly se kmeny starých dubů jako mohutné rudé sloupy, mizíce ve tmavé výši, kde byla jejich šumivá klenba, kam vinul se a stoupal dým ohňový. Rudé pruhy světla padaly daleko na černé dno rybníka, ale tma je přece pohlcovavala. Na hrázi v pravo i v levo bylo viděti silhouetty jezdců i koní, ani buď tiše stáli nebo jako duchová zjevení zvolna a bez hluku se projížděli. —

---

*) Přední lovec.

Starý porybný zaryv prsty do husté brady, mlčel a hleděl zamyšleně do země. Bratr jeho hulil ze krátké dřevěnky jako vojáci, a nepromluvil ani slova. Zdálo se, že dnešek obou rybáků netěší.

Do spaní jim však nebylo jako oběma dragonům, kteří kouřili, popíjeli a tu a tam slovíčko prohodili. Přes hráz vanul noční vítr, jenž chvílemi rozehnal také kouř jejich ohně, a černou výšinou nad jejich hlavami nesl se šumot a hukot dubových korun, jejichž haluze chvílemi zavrzaly.

Tak mýjela chvíle za chvílí, až pojednou hovor a ruch na hrázi potuchl a bylo slyšeti okřikování, pak hlasy: „Mlčte! Zticha! Slyšte!“

Ztišili se, a ze tmy zavzněl až k nim zpěv chrapativého hlasu:

„Co umřelo, to tam,
mé nožičky sem tam! —“

Desátník napjatě naslouchal. To nebylo na hrázi! Pojednou pozoroval, že tam mnozí vstávají, že hluk se obnovuje, ano, že mnozí odbíhají.

I zamířil tam a druh jeho s ním, ale sotva že za slaměný barák postoupili, zahlédli nad sebou podivného muže v plné záři, kterého houfec zvědavých obklopoval. Cizinec vysoké, vychrtlé postavy měl na hlavě starý vojanský klobouk se zahrnutou střechou po jedné straně, z pod níž tmavé vlasy do čela i na ramena scuchaně padaly, a tmavé šaty.

Rozhlížel se kolem udiveně, až pobídnut sešel zvolna se hráze k ohni, kam ho desátník byl zavolal. Cizinec byl bledé, vyzáblé tváře, těkavých očí.

Tmavohnědý kabátec i černé široké, po kolena sáhající spodky tuze sešly a lehounké punčochy i střevíce byly roztrhány. Pláště neměl.

V desátníkovi vzbudilo se podezření, že to nějaký prohnaný, smělý pobuda, vyzvědač; proto ohlédl se po lidech kolem se sběhnuvších, chtěje se tázati, zná-li ho kdo...

Postřehl, jak porybný na něj lítostivě se dívá, jak „předák“ bratra svého šfouchl — v tom ozval se pojednou hlas:

„Pro věčný Bůh, pan Vobětický!“

Byl to starý Vejda, jenž dotlačiv se a cizince spatřiv tak vykřikl.

Desátník poručil, aby všichni, kteří sem nepatří, kromě Vejdy, na svá místa odešli. Odcházeli s kyselou. Byli by se rádi něčeho dověděli o cizinci, jenž tak podivně za pusté noci si zpíval a z nenadání se zjevil, než nebylo žádného odvolání. Cizinec nevyzván usedl k ohni, ohříval nohy a skřehlé, jako rak červené ruce.

Porybný nabídl mu zbytky jídla i pálené. Pojedl dychtivě, hltavě a napil se zprudka.

Desátník jal se ho vyslýchat. Ale podivný muž seděl nahrben nevsímaje si vojákových otázek a díval se na zablácené nohy a zčervenalé ruce. Při tom něco do sebe promluvil.

Voják se již durdil a spustil ztuha.

„Nechte ho, pane,“ pravil porybný, chopiv se ruky dragonovy, „vždyť pozorujete, že —“ a tu prstem na čelo si ukázal.

„Není radno věřit — dnešního dne je mnoho takových a přece mají za ušima... Však ty starý, tys ho volal jménem — znáš ho?“

Vejda pohlédl nejprve na porybného, jako by se ho chtěl tázati, pak dodal:

„Ano, znám, je to pan Vobětický, jemuž před lety tento dvůr a dědina kolem patřily —“

„Ah — tak — tedy pikkard, lutrián, jenž pro rebelii proti slavnému císařskému domu byl ze země vyhnán a zboží mu konfiskováno — není-liž pravda?“

Porybný, bratr jeho i Vejda na toho „pikkarta“ mlčeli; na ostatní zachmuřený porybný odpověděl:

„Pan Vobětický byl spravedlivý, hodný pán, ale nešťastný. Byl-li ze země vyhnán, nevím, nebo zmizel odtud před obecným stěhováním, ale že mu to zboží konfiskovali, to je pravda a to proto, poněvadž byl vyznání kalvinského. Teď, jak vidíte, vrátil se po letech na své panství — takto — mějte s ním slitování —“ Starý rybák mluvil stlumeným hlasem.

Ale bývalý pán nevšimal si nikoho a ničeho a hleděl jen tupě před sebe, do země.

„Slyšíš, ohlédni se a řekni, znáš-li tyto?“ volal na něj desátník, třesa jeho ramenem a ukazuje na porybného a Vejdu.

Jakmile pozdní, nenadálý host pozvedl hlavu a před sebou do tmy se podíval, obrátil se a z tenkých, bezbarvých rtů jeho zavzněla tichý popěvek:

„Co umřelo, to tam,
mé nožičky sem tam! —“

Desátník opakoval svou otázku a ukázal na Vejdu.

Vobětický jako by ho neviděl; ale na porybném utkvěl plachý jeho zrak.

„Znáte mne, milostivý pane?“ tázal se bradatý Lupín.

„Znám — ty máš ryby — a rybník — ale nevypouštěj ho — to ti povídám —“ a zase pochýlil hlavu.

„Co bych se s ním soužil?! Zdá se opravdu, že mu přeskočilo. Ať si to pan lejteňant s ním vy-

jedná.“ Hned zavolał dragona, jemuž pŕikázal, aby toho cizince dovedl do dvorce a oznámil tam vše, jak ho chytili a že to nejspíše hotový blázen.

Vejšda se ohlížel po porybném, a ten by byl rád tomu zabránil. Než kdo mohl se opovážit, aby odmlouval císařskému vojáku? Sám tajný evangelik nenáviděl cizí a hrozný regiment a věděl, že tam ve dvoře budou sobě šašky tropiti z ubohého Vobětického, jenž někdy sám v tom domě přebýval a vládl.

Hořkost rozlila se poctivému muži útrobou. Voják desátníkem zavolaný drsně pobízel Vobětického, aby šel. Pomatenec prohlédł se ho, pak opovrřlivě od něho se obrátil.

Lupín se lekal, že se něco strhne, že bude bývalý jeho pán od těch sprostých lidí nehodně týrán. I přistoupiv k desátníkovi požádal ho, aby on nebo Vejšda směli jej do dvorce dovésti, a voják nebo třeba dva nechť jdou za nimi.

„Ničeho nezmeškám a do dvora není daleko. Vrátilím se ihned —“

„Pro mne, ale dovést ho musíte, ručíte mi za něj!“

Za všechen ten čas stál Vejšda stranou a hleděl takměř úzkostlivě na Vobětického a rovněž tak naslouchal hovoru desátníkovi a porybného, jenž k bývalému pánu přistoupiv chopil se jeho ruky. Vobětický zády k rybníku jsa obrácen, díval se na hráz, kdež mnozí zvědavci stáli, a pak utkvěl jeho zrak mezi duby, chvílkou něco nejasně mluvil a dlouho, jako by neslyšel porybného, jenž šetrně a mírně mu domlouval, aby s ním šel.

„Ty chceš na rybník, tam s tebou nepůjdu!“ rozkřikł se najednou Vobětický. Lupín ho chlácholil,

že vlastně jsou u rybníka, a že ho chce právě odtud odvésti.

„Tak pojď — to půjdu — v rybníku bych se utopil — pojď, už pojď —“ a nyní zase tak chvátal, jako prve se mu nechtělo s místa. Desátník pokynul.

„Tak už pojď — a ty si tu zůstaň a utop se císařská armádo!“ zachechtal se a táhl porybného za sebou.

Vejda „předák“ i vojáci hleděli za ním. Vystoupil s Lupínem na hráz, kde stanul, jako by se rozhlížel. Pak schýliv hlavu dal se rychlým krokem v před. —

III.

Vejdovi nebylo volno při desátníkovi a chtěl se již nahoru mezi své odplížit. Ale voják ho přísně zastavil. „Tu sedni k ohni a povídej —“ pak napiv se a nacpav zapálil dýmčičku a natáhnuv se pohodlně na slámě hezky blízko zářivého ohně, s velkou chutí bafal.

„Ten blázen byl tu skutečně pánem a znáš-li ho?“

„Vašnost pane vojáku,“ skromně odpovídal starý vrátný, „byl skutečně, vždyť je to pan Vobětický z Vobětic, někdy pán toho zboží, ne příliš mocný a bohatý, ale tuze hodný a dobrý. A znám-li ho? Jak by ne — sloužil jsem ještě u nebožtíka jeho pana otce —“

„A jak se zbláznil?“ přerušil řeč desátník.

„To vašnost pane vojáku — to nevím —“

„Nezapírej — stará, potměšilá šelma — pověz všecko —“

„Opravdu nevím, jak se zbláznil — ale co vím, povím. Pan Vobětický byl evangelík, jako všichni —“
 Vejda se zarazil.

„Jako všichni! Kdo? Vy snad tu?“

„Ne, jako všichni jeho předkové. Právě toho nešťastného léta dvacátého — eh — se oženil a vzal si mladou, hezkou manželku, a tu měl tuze rád. Mohl se každý o tom přesvědčit, když se s ní loučil. Šel tenkrát na vojnu —“

„Na jakou?“

„Co měli stavové s císařem.“

„Vida, vida, a snad byl také na Bělé hoře?“

„Nevím — snad — ale brzo po té vojně přijel z nenadání domů — tenkrát už pány chytali a do Prahy svázeli, přijel domů — bylo v noci — hezky pozdě. Nikdo ničeho netušil, ničeho nevěděl. Žádal mne, abych nikoho neburcoval, že chce býti sám, poněvadž má kvapnou práci. Já řku: ‚Vaše Milosti, máme tu hosta.‘ — ‚Jakého?‘ a byl tuze překvapen, skoro zaleknut. Já řku: ‚Mladého pana Rytmana.‘ — ‚Je tu poprvé?‘ Bože, co jsem měl říci? Hlas se mu třásl, když se mne tázal — ale lháti mu — nač by to bylo dobré — myslil jsem si.“

„A což jsi něco pozoroval?“ ušklíbl se desátník.

„Napadlo mne a nelíbilo se mi leccos —“

„Byla hezká paní?“

„Tuze hezká —“

„A ten mladý pán — kdo to byl?“

„Hraničil s naším. Vždycky si našel nějakou záminku, když přijel —“

„Haha, jak by ne, snadno jezdit, když panička dovolí a pán není doma. A jak to dopadlo?“

„Řekl jsem mu tedy, že pan Rytman někdy tu bývá — A tu mně poručil, abych mlčel a šel — a již chvátal do vnitř. Naslouchal jsem pln strachu

— a ne dlouho. Za okamžik slyším temný hluk, ale brzo bylo po všem. „Co se asi stalo?“ myslím si a modlím se, aby Pán Bůh milostivého pána ode všeho zlého odvrátil. Jdu již do své komory, v tom vystoupil na dvorec pán a vedl někoho — byla to ženská — a zajisté jeho paní. Kráčel velmi rychle a ji zrovna vlekl. Vyšli fortnou ven a zmizeli ve tmě —“

„A kam to šel se ženou? Šel ji snad utopit?“
Vejšda zakroutil hlavou.

„Nikdy jsme žádné mrtvoly nenašli a já tu od oné chvíle jsem pořád — ale to on utíkal — nebo druhého dne odpoledne přijeli císařští komisaři, aby ho zatkli a odvezli. Věděl to asi, že přijedou, a proto tak nakvap v noci přibyl.“

„A proč si nevzal koně a někoho z vás?“

„To suď bůh —“ a kvapně dodal: „Pana Rytmana našli jsme ráno v panině ložnici krví zbroceného. Více jsme ho nevzkřísili.“

A pán a jeho milostná nevěrnice?“

„Vícekrát jsme o nich neslyšeli. Jako by zapadli — až teď se vrátil, ale jak! Bůh ví, kde ta nešťastnice skončila! Ta měla mnoho na svědomí. Ach, ano, nedivím se, že to nešťastného pána rozum nevydržel. Byla to hrozná noc — třásl jsem se sám — a pak utíkati ze svého panství jako žebrák nebo zloděj do ciziny a viděti a zkusiti všechnu bídu — —“

Vejšda zas umlkl. Dragonova zvědavost byla celkem ukojena. Kouřil poklidně, zapil, chvilkou podíval se na hráz, nejde-li porybný s vojákem. Tam bylo již tišeji, neboť mnozí dřímali u ohňů níže planoucích. Vejšda musil několik polen přiložiti. Vanul studený vítr, a hlasitě šuměly koruny starých dubů.

Bylo okolo půl noci. Voják s Lupínem už dávno tu mohli ze dvora býti. Desátník bručel a klel. V tom přišli oba mužové. Dragon zaražen oznamoval, že ten člověk, kterého porybný vedl, utekl. Bylo zle a hromobití, jež stihlo oba průvodčí, na konec však svezlo se na vojáka, že lépe měl dáti pozor. Když desátník poněkud se ukonejšil, poručil, aby mu bylo vysvětleno.

„Šel jsem s ním pod hrázi cestičkou. Mluvil všelicos divného a nesrozumitelného,“ porybný vypravoval. „Když jsme se ku dvorci blížili, ptal jsem se ho, zná-li to stavení. Neznal. Pak jsem mu povídal, kde jsme a kam půjdeme. Tu sebou trhal a živou mocí nechtěl tam jíti. Uchlácholil jsem ho. Mlčel, najednou pak mne chytil za obě ruce a křičel: „Už vím, ty mne chceš utopit a ty také, rybáku! —“ volal tak na mne i na vojáka. Povídám, že nechceme, ani že nemůžeme, protože je rybník vypuštěn — a jak jsem to řekl, strčil mnou, a než jsme se vzpamatovali, byl ten tam. Čirá tma mu dobře posloužila. Volal jsem ho, hledali jsme — ale vše nadarmo. Pame, je to opravdu blázen, tuze nešťastný člověk,“ dodal Lupín. „Nechte ho, však on zase přijde.“

Desátník hučel, zlobil se ještě chvíli, na konec však mávl rukou a pravil:

„Za lermo nestojí —“ a pak se natáhl na slámu pod slaměný stan.

U rybníka na hrázi se ztišilo. Většinou spali. Jen Lupín, bratr jeho a Vejda seděli stranou a tiše spolu rozmlouvali. Pak i oni umkli.

Půlnoc minula. Na hrázi jako na táborovém náspu, kam ještě zář ohňů dopadala, mihnula se chvílemi v pruhu světelném objíždějící hlídka, která však záhy ve tmách zanikla. Časem ozvalo se volání stráží, pak jen vítr bylo slyšet. —

Když se rozbřeskovalo, procitl porybný a zbudil bratra i Vejdu. Ten již měl jíti do dvorce, připomenout pánům, že již je čas, aby se vytrhlo; v tom zvolal „předák“: „Podívejte se! Vidíte?“ a ukazoval rukou na vypuštěný rybník. Obrátili se tam a daleko před sebou za středem rybníka zahlédli tmavou postavu, rychle ku předu se beroucí. V tom již strhl se křik jezdců na hrázi a bylo viděti jednoho z nich, jak od protějšího konce se za mužem ubíhající rozjel. Teď stanul.

„To jistě on — pan Vobětický — Bože kam —“ mluvil kvapně porybný. Ale již umkl, neboť střelná rána zahučela a černá postava zavravoravši padla s rozpraženými rukama jako strom náhle podřátý. Strhl se hluk a shon. —

IV.

Zburcovaný důstojník a úředník dostavili se na osudné místo v rybníku. V oněch místech bylo dno travnaté a dále kamenité.

Zastřelený byl tváří k zemi, ruce zaryly se do země a tiskly křečovitě vlhkou hlínu a trávu. Obrátili ho. Byl to Vojtěch Vobětický z Vobětic, někdy pán tohoto panství. Koule projela mu prsa. Vrátil se šílený, aby zemřel na rodné půdě. Dragon, který ho zastřelil, podával zprávu, jak ho k ránu plížícího se zpozoroval, jak na něj volal a pak když vztyčiv se na útěk se dal, že po něm pro jistotu střelil. Náhodou ho tuze dobře trefil.

Když ho zahlédl, vzpomněl si na to, co ráno kamarád nedaleko těch míst spatřil, a proto sáhl ku zbrani.

Desátník přistoupiv pověděl, co od Vejdy slyšel. Když domluvil, řekl důstojník: „Dobře tak, šel-

ma lutrianská jiného nezasluhovala.“ Zámecký úředník ochotně přisvědčil.

Nikdo nešťastníka nepolitoval, jen porybný a Vejda, kteří nebožtíka dobře znali, stáli smutně opodál.

„Teď k dílu, formujte se k odchodu,“ velel důstojník. „Hned pojedeme!“

Hlasité vykřiknutí, jež opodál zavznělo, všechny zastavilo. Viděli kousek dále jakéhosi sedláka, jak na něco vyděšeně ukazoval. V rozvlhlé černé hlíně ležela bělavá lidská kostra, částečně travinou odspodu zarostlá. Shlukli se kolem ní.

„To sebevrah nebyl, zde se stala vražda,“ pravil zámecký úředník. „Sebevrah by vyplaval a sotva by na sebe si kámen uvázal, jako ten tu zajisté měl, že tak pěkně zůstal ležet.“

„A tu velký kámen a kolem podobných není,“ zvolal kdosi. „Tak tomu je... A ženská to kostra!“

Nikdo ničeho nevěděl, ale desátník dobře tušil a myslil, že starý vrátný konec mu zamlčel.

Vejda pověděl jen to, co na jisto věděl. Zamlčel jen, že oné smutné noci pan Vobětický vyvleknuv ženu ze dvora, pospíchal s ní ku hrázi. I Vejda se za nimi dal a uzřel, jak pán vsednuv se ženou na lodici odráží od břehu a do rybníka zjíždí.

Brzo zmizel ve tmě. Vejda dlouho naslouchal. Jen veslování se ozývalo, ale jiného hlasu neuslyšel. Pln strachu a trudných myšlének vrátil se domů. Ráno našel člun na druhém konci rybníka při břehu nedaleko staré olše. Domníval se nejhoršího, než jistoty neměl. Nesvěřil se nikomu, jen v noci porybnému. Od těch časů nebyl rybník vypuštěn, až dnes. Nyní měl nejsmutnější jistotu. —

Vojsko i vozy odjely. —

Na hrázi, kol kolem bylo zase mrtvé ticho. Na tmavé půdě rybníka ležel zabítý a kostra. Osaměli. Za chvíli teprve přišel ode dvora starý vrátný, aby pána svého slušně pochoval.

Stál nad ním a pomyslíl sobě:

„Tak jste se shledali! Pán Bůh vám odpust!“

V tom zdaleka, tam kde se černal širý les, ozvala se hromadná střelba.

„Ah — v hluboké cestě je Švédové přepadli. Ó, by vás vyhladili, vy trapitelé, a s vámi ty, kteří vás na nás poslali a nám krev střebou!“ A stařec hledě zamračeně v onu stranu, odkud střelba zaznívala, zahrozil pěští. Pak se dal do smutné práce.

